

ΝΕΟΛΟΓΟΥ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

Τιμάται γρ. άογ. 2.

Τιμάται γρ. άογ. 2.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ'. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, 12 'Ιανουαρίου 1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Πολιτική 'Επιθεώρησις.—Οί γάμοι τῆς Σοφίας Παλαιολόγου.—Ποικίλα.—'Ο ἐν 'Αθήναις Λαδδάνειος δραματικὸς ἀγών.—'Η Ρωδία ὑπὸ οἰκονομικὴν ἐποψίν.—Γραμματικά.—'Ο Πλάτωνος Προγόνων (διήγημα).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ γεγονότα κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην εἶναι ἀναμφισπύτως ἡ τῶν ἐν Βιέννῃ καὶ Ρώμῃ βουλῶν ἀπόφασις ἐν τῷ ζητήματι τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, ἡ ἐπικειμένη ἐξομάλισις τῆς βουλγαρογαλλικῆς διαφωνίας καὶ ἡ διευθέτησις τῶν ἐν Μαρόκῳ. 'Η ψηφοφορία τῶν δύο εἰρημένων βουλῶν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 7/19 'Ιανουαρίου, ἡ ὑπομνησκουσα τὴν τῆς 6/18 δεκεμβρίου παρελθόντος ἐν τῇ Λευκῇ αἰθούσῃ, τὴν προσκομίσασαν τῷ γερμανῷ ἀρχιγραμματεῖ τὸν τίτλον τοῦ κόμπος, ἀποτελεῖ σπουδαῖον ἐν τῇ ἐμπορικῇ ἱστορίᾳ τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης σημεῖον, συνεπεία τῶν ἐξελιχθέντων κατὰ τὴν συζήτησιν ζητημάτων, ἀπερ' οὐ μικρὰν κέκτνται σημασίαν ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς πολιτικῆς τῶν τριῶν συμμάχων. 'Οτε ὁ στρατηγὸς Καπρίβης, ἐκτιθέμενος τὴν ἐμπορικὴν αὐτοῦ πολιτικὴν ἐν τῷ γερμανικῷ κοινοβουλίῳ καὶ, συνηγορῶν ὑπὲρ τῶν ὑπογραφέντων κατὰ τὴν 24/6 δεκεμβρίου συμβολαίων, ἐξεφώνει τὸν μακρότατον αὐτοῦ λόγον, ὃς ἐφάνη ἀντάξιός τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 25/6 φεβρουαρίου 1888 ὑπὸ τοῦ προκατόχου ἀπαγγελθέντος πρὸς συνηγορίαν τῶν εἰς τὸν στρατὸν ἀφορώντων νομοσχεδίων, ῥητῶς ἐκήρυττεν ὅτι τὰ ὑπογραφέντα συμβόλαια ἐμπορικῶν μὲν φέρουσι χαρακτῆρα, ἀλλὰ τὰ μάλιστα συμβάλλονται καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ὑφισταμένων πολιτικῶν δεσμῶν. Τὸ ὕψος τοῦ γερμανοῦ ἀρχιγραμματέως, κόμπος Καπρίβη, πληρέστατα τηροῦντες οἱ δεινοὶ ἀγορηταὶ τῶν ἐν Βιέννῃ καὶ Ρώμῃ βουλῶν, ἐκήρυξεν ὁ μὲν Βάκεχεμ, ὑπουργὸς τοῦ ἐμπορίου τῆς Αὐστρίας, ὅτι αἱ ἐμπορικαὶ συνθήκαι τὰ μέγιστα συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν συμφερόντων τῆς ἐν τῇ μοναρχίᾳ βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, καὶ ἐπανέλαβεν ὅτι ἡ ἐμπορικὴ ἔνωσις

συνεπάγεται τὴν κραταίωσιν καὶ τῆς πολιτικῆς, ὁ δὲ κ. 'Ελένας, εἰσηγητὴς τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, καὶ ὁ κ. Σμιρὸς, ὑπουργός, ἐπειράθησαν νὰ καταδείξωσιν ὅτι αἱ συζητούμεναι συνθήκαι μεγίστας προσκομίζουσι τῷ βασιλείῳ ὠφελείας οἰκονομικὰς τε ἅμα καὶ πολιτικὰς. 'Ὁντὼς δεξιώτατοι ἦσαν οἱ ῥήτορες περὶ τὴν σαγίνην τοῦ πνεύματος τῶν ἀκροατῶν· ὁμολογντέον ὅμως ὅτι τὴν δικανικὴν γλῶσσαν τῶν λαλῶσάντων ὑπηνόρευεν οὐχὶ ἡ ἐπικτήτως περὶ τὴν ῥητορικὴν ἱκανότης, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ κυβερνητικὴ πλειονοψηφία, πρὸ τῆς ὁποίας αἱ λογικώταται ἀγορεύσεις τῶν πολεμίων τῶν συνθηκῶν ἐμειναν ὅλως ἀσήμαντοι καὶ ἀνίσχυροι, καὶ μόλις ἠδυνήθησαν νὰ συγκεντρώσωσι μικρὰν μειονοψηφίαν. 'Αξιοσημείωτος ἰδίᾳ ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην εἶναι ἡ ἀγόρευσις τοῦ δημοκράτου Κολαγιάννη ἐν τῇ ἰταλικῇ βουλῇ, ὅστις, σφόδρα κατὰ τῶν συνθηκῶν ἐπιτεθεὶς, μετὰ μεγίστης ἀνείλιξε τέχνης τὸ ζήτημα τῶν πρὸς τὴν γαλλικὴν δημοκρατίαν ἐμπορικῶν σχέσεων τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου. 'Η Ἰταλία, εἶπεν, ὀφείλει τέλος πάντων νὰ κατανοήσῃ ὅτι πλὴν τῆς Γαλλίας οὐδεμίαν ἑτέραν ἔχει φυσικὴν ἀγορὰν πρὸς ἑκθεσιν καὶ ἐκποίησιν τῶν ἑαυτῆς προϊόντων. Γελοῖοι ὄντως τυγχάνουσιν οἱ ὅροι, ὑφ' οἷς οἱ ἰταλικοὶ οἶνοι εἰσάγονται εἰς τὰς ἀγορὰς τῶν μετὰ τοῦ βασιλείου συμβαλλομένων κρατῶν· καὶ ἐκ μὲν Γερμανίας ἥκιστα προσπορίζεται ἡ ἰταλικὴ χερσόννησος τὰς προσδοκώμενας ὠφελείας, ἐκ δὲ τῆς Αὐστρίας ζημιούται μᾶλλον. 'Εὰν λοιπὸν σκεφθῶμεν, προσέθηκεν ὁ εἰρημένος ἰταλὸς βουλευτής, ὅτι εἰς τοιοῦτους φίλους θυσιάζομεν τὴν Γαλλίαν, πρόδηλον ὅτι ἐν πλήρει δικαίῳ δυνάμεθα νὰ κατακρίνωμεν τοιαύτην οἰκονομικὴν πολιτικὴν. Αἱ ὑπογραφεῖσαι συνθήκαι, λυσιτελεῖς εἰς ὀλίγιστους μόνον βιομηχάνους οὔσαι, σύμψασαν ζημιούσι τὴν χώραν καὶ ἰδίᾳ τὰς νοτίας αὐτῆς ἐπαρχίας. Τίς δὲ τὴν εὐθύνην τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως ὑπέχει; Βεβαίως οἱ τὸν τελωνειακὸν κατὰ τῆς Γαλλίας πόλεμον κηρύξαντες. Ταῦτα λέγων πικρῶς ἐμύμφετο τῶν εἰσηγητῶν τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, καὶ ὑπεδείκνυε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνασυνδέσεως τῶν προτέρων ἐμπορικῶν καὶ τελωνειακῶν σχέσεων μετὰ τῆς Γαλλίας, ἥτις δύναται, ἐν ἀνάγκῃ, ν' ἀντεκδικηθῇ τὴν Ἰταλίαν καὶ διὰ καταγγελίας τῆς λατινικῆς νομισματικῆς συμβάσεως. Τοιαύτας δικαιοτάτας ἐνστάσεις προσάγοντες οἱ πολέμοι τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν ἐπειράθησαν νὰ πείσωσι τὴν κυβερνητικὴν πλειονοψηφίαν ὅπως, ἐὰν μὴ ἀπορρίψῃ τοῦλάχιστον τροποποίησιν ἐνίας τῶν διακελεύσεων αὐτῶν, μεγάλως ζημιούσας τὴν

ἐγγώριον βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον καὶ προκαλοῦσας τὴν ἐξέγερσιν τοῦ δημοσίου φρονήματος. Καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ πρῶν τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου πρωθυπουργός, ὁ κ. Κρίστινς, ἐφάνη ἀρκοῦντως δυσμενὴς πρὸς τὰς ἐπιψηφισθείσας συμβάσεις, καὶ ἠγωνίσθη νὰ τύχη τῆς ἐλαττώσεως τῆς διαρκείας τῶν συμβολαίων τούτων ἀπὸ δωδεκαετίας εἰς ἐξαετίαν· πᾶσαι αἱ προβληθεῖσαι ἐνστάσεις, πάντα τὰ προσαχθέντα ἐπιχειρήματα ἐν τε τῇ βιενναίᾳ βουλῇ καὶ ἐν Μοντεσιτόριο, εἰς οὐδὲν ἥνυσαν, καὶ οὕτω χαίρει ἐνδομύχως ὁ γερμανὸς ἀρχιγραμματεὺς ἐπὶ τῷ ὅτι οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ ἐν τοῖς συμμάχοις κράτεσι κατώρθωσαν ν' ἀποσπᾶσιν τὴν ψῆφον τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, καίπερ οὐδεμιᾶς τυχόντες ἀντιμισθίας ἀνθ' ὧν ἐμόγησαν.

Ἡ ἐπικειμένη ἐξομάλισις τῆς βουλγαρογαλλικῆς διαφωνίας εὐαρέστως ἀντήχησεν εἰς τὰ ὧτα τῆς κοινῆς ἐν Εὐρώπῃ γνώμης, πτοηθείσης ἐπὶ τινα χρόνον, μὴ ἐκ τῆς διαφωνίας ταύτης προκύψωσιν εὐρωπαϊκαὶ περιπλοκαί, παραπλήσιοι πρὸς τὰς προελθούσας ἐξ ἐτέρας ἀθετήσεως τῆς βερολινείου συνθήκης, ἐκ τοῦ πραξικοπήματος τῆς 6 Σεπτεμβρίου 1885· ὁ φόβος οὗτος δὲν ἦτο ὅλως ἀνυπόστατος τὸ μὲν ἐνεκα τῆς γερμανικῆς πολιτικῆς, τὸ δὲ ἐνεκα τῆς γαλλορωσικῆς συμφωνίας καὶ συμπράξεως ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ ζητήματι. Ὁ πρῶν γερμανὸς ἀρχιγραμματεὺς, ἀγορεύων ἐν τῷ γερμανικῷ κοινοβουλίῳ τῇ 25]6 Φεβρουαρίου 1888 καὶ λόγον ποιοῦμενος περὶ τῶν ἐπὶ τῆς Βουλγαρίας δικαίων τῆς ἀπὸ ὑποτελοῦς ἐπαρχίας εἰς ἡμιανεξάρτητον καὶ προνομιούχον ἡγεμονίαν ἀναδειξάσης αὐτὴν Ρωσίας δι' ὑπερόγκων θυσιῶν, εἶπεν ἐν ἄλλοις ὅτι ἡ μεγάλη τοῦ Βορρᾶ δύναμις ἀναμφήριστα κέκτῃται δικαιώματα ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας, ὅτι χάριν τῆς Βουλγαρίας, τῆς λίαν ἀσημάντου ὑπὸ τὴν ἐποψὶν τοῦ προκαλέσαι εὐρωπαϊκὸν ζήτημα καὶ περιπλοκάς χάριν αὐτῆς, ἥκιστα συναινέει εἰς τὸ δυσαρεστῆσαι τῇ Ρωσίᾳ, καὶ ὅτι ἐὰν αὕτη, ὀχυρουμένη πρὸ τῶν διακελεύσεων τῆς εἰρημένης συνθήκης, ζητήσῃ ἀπὸ τῆς Γερμανίας ὑποστήριξιν πρὸς ἀνάκτισιν τῶν διὰ τοῦ συμβολαίου τούτου ἐπιδικασθέντων ἐκείνῃ δικαίων, προθύμως ἡ γερμανικὴ αὐτοκρατορία θὰ παράσχῃ τὴν αἰτηθησομένην συνδρομὴν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ αὐτοῦ συμβολαίου. Ἀλλ' οὔτε ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ, οὔτε ὁ διαδεξάμενος αὐτὸν κόμης Καπρίβις προέβησαν εἰς τοιαῦτα διαδήματα, καίπερ τῆς Ρωσίας πολλάκις ὑποδείξασας τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν διὰ τῆς βερολινείου συνθήκης θεσπιζομένην ἐν Βουλγαρίᾳ κατάστασιν καὶ ζητησάσης τὴν παλινόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων πρὸς ἀποσόβησιν τῶν προκινῶσων ἔκτοτε περιπλοκῶν, ὧν ἄμεσος συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ τῆς Εὐρώπης μεταβολὴ εἰς ὠχυρωμένον στρατόπεδον ἐν λήγοντι 19^ῳ αἰῶνι καὶ ἡ τοσαύτη τῶν ρωσογερμανικῶν σχέσεων χαλάρωσις, ὥστε ὁ περὶ πλείστου ποιοῦμενος τὴν τήρησιν τῆς διεθνούς οὕτως εἶπεν φιλοφρονήσεως τσάρος ἀρνεῖται ν' ἀντεπισκεφθῇ τὸν γερμανὸν μονάρχην, καίτοι δις τὴν χώραν αὐτοῦ διήλθε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος. Ταῦτοχρόνως ἡ τῆς Ρωσίας δυσαρέσκεια ἐπὶ τῇ ἐν τῷ βουλγαρικῷ ζήτηματι πολιτείᾳ τῆς Γερμανίας ἐπέτεινεν ἐτι μᾶλλον τὴν ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ σύμπνοίᾳ Γαλλίας καὶ Ρωσίας, καίπερ τῆς τελευταίας οὐχ ἄμεσως ἐνδιαφερομένης, σύμπνοίαν καταδειχθεῖσαν κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ σὴρ Ἑρρίκου Δρύμμοנד Οὐόλφ διεξαχθείσας διαπραγματεύσεις καὶ ἥδη κατὰ τὴν πρὸς τὴν Βουλγαρίαν διαφωνίαν τῆς ἐν Παρισίοις κυβερνήσεως. Ὅτε τῇ 2/14 ὁκτωβρίου ἡ Γαλλία μετέβαλε τὰς πρὸς τὴν ἡγεμονικὴν κυβέρνησιν σχέσεις ἐπὶ τῇ ἀπε-

λάσει τοῦ γάλλου ὑπνικού κ. Σαδούρν καὶ ἀπῆτει τὴν πλήρη αὐτῆς ἱκανοποίησιν διὰ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ κατ' αὐτοῦ μέτρου καὶ διὰ τῆς ἐπιδόσεως ἐγγράφου διακοινώσεως εἰς τὸν ἐν Σοφίᾳ γάλλον ἀντιπρόσωπον, ἡ Ρωσία θερμῶς ὑπεστήριξε τὸ τῆς δημοκρατίας διάβημα καὶ συνετέλει οὕτως ὅπως καὶ αἱ φίλα τῇ Βουλγαρίᾳ ἔχουσαι δυνάμεις φανῶσιν ἐπιφυλακτικαὶ καὶ τηρήσωσιν εὐμενῇ ὑπὲρ τῆς Γαλλίας οὐδετερότητα. Ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς ταύτης ὑπῆρξεν ἡ χαλάρωσις τῆς βουλγαρικῆς ἐπιμονῆς καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ φρονήματος τῶν συμβούλων τοῦ πρίγκηπος Φερνινάνδου, οἵτινες τοσοῦτον ἄκαμπτοι ἐφάνησαν κατ' ἀρχάς, ὥστε, τὸν τόπον τῆς ἐρίφου ἐπωφελοῦμενοι, ἐλοιδόρουν τὴν Γαλλίαν καὶ οὐδὲ λόγον ἠδύνато ν' ἀκούσωσι περὶ ἱκανοποιήσεως αὐτῆς. Ἦδη διὰ τῆς πρὸς τὸν κ. Λανέλ, γάλλον ἀντιπρόσωπον ἐν Σοφίᾳ, διακοινώσεως, κηρυττούσης ὅτι ἐγένετο παρατυπία ἐν τῇ ἐξώσει τοῦ κ. Σαδούρν, τὸ ζήτημα ἀρκοῦντως ἐκπίπτει τῆς σοβαρότητος αὐτοῦ, καίτοι, κατ' οὐσίαν ἐξεταζόμενον, δὲν παρέχει πλήρη ἱκανοποίησιν τῇ μεγάλῃ δημοκρατίᾳ, οἷα θὰ ὑπῆρχεν ἐὰν ἀνεκαλεῖτο καὶ ὁ κ. Σαδούρν, ὡς τοῦτο ἀπήτησεν ἡ Γαλλία. Βεβαίως ἡ ἐπαλήθευσις τῆς διαδιδόμενης φήμης ὅτι βούλγαρος ὑπουργὸς μεταβαίνει εἰς Παρισίους ὅπως ἐκφράσῃ τὴν λύπην τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς δημοκρατίας, δύναται ν' ἀποτελέσῃ πληρεστέραν ἱκανοποίησιν, οὐχ ἥττον ὑπάρχουσιν ἀμφιβολαίαι περὶ τῆς πραγματώσεως τοιοῦτου σχεδίου καὶ δὲν εἶναι ἐπομένως ἀπίθανον ὅπως ἡ κυβέρνησις Φρεσινὲ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν πλήρη αὐτῆς ἱκανοποίησιν, οἷαν ἐλάμβανεν ἡ κυβέρνησις Ρουβιὲ ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Χοχεντσόλερν κατὰ τὰ γαλλογερμανικά ἐπεισόδια Σνέβελε καὶ Βρινιῶν, τῷ 1887, καθ' ἃ οὐ μόνον ὁ αἰδίδιμος Γουλιέλμος διέτατε τὴν πληρωμὴν τῆς αἰτηθείσης χρηματικῆς ἀποζημιώσεως ὑπὲρ τῶν θυμάτων, ἀλλὰ καὶ ὁ πρεσβευτὴς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις κόμης Μύνστερ μετέβαινε παρὰ τῷ τότε ὑπουργῷ τῶν ἐξωτερικῶν κ. Φλουράνς καὶ ἐξέφραξε τὴν μεγάλην λύπην τοῦ αὐτοκράτορος ἐπὶ τοῖς διαδραματισθεῖσιν. Τὸ μόνον ὅμως παράδοξον ἐν πᾶσι τούτοις εἶναι ἡ πολιτεία τῶν ἐν Βιέννῃ καὶ Πέστη δημοσιογράφων, οἵτινες, μετὰ δυσθυμίας προσβλέποντες εἰς τὴν ὑποχώρησιν τῆς Γαλλίας, ἀπετόλμυσαν νὰ κακίσωσι τὴν Γαλλίαν ἐπὶ ἀπαρνήσει τῆς πατροπαραδότου πολιτικῆς αὐτῆς, δι' ἧς ὑπερεμάχει τῶν δικαίων τῶν λαῶν, ὅσοι ἠγωνίζοντο νὰ τύχωσι τῆς αὐθυπαρξίας. Ὅντως ἄστοχος ὁ συλλογισμὸς καὶ μόνον οἱ τῶν Βουλγάρων φίλοι ἠδύναντο νὰ ταυτίσωσιν ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτῶν διανοίᾳ τὰ ἐν τῇ ἀποστολῇ τοῦ Μαϊζὸν ἐλατήρια τῆς πολιτικῆς Καρόλου τοῦ I' καὶ τὰ ἐν τῇ δικαίᾳ ἀξιώσει τῆς κυβερνήσεως τοῦ κ. Καρνὸ πρὸς πλήρη ἱκανοποίησιν αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀθετήσει διακελεύσεων, ἔχουσιν τὴν ἐπικύρωσιν καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν μεγάλων ἐν Εὐρώπῃ δυνάμεων.

Ἡ τοῦ μαροκνοῦ ζητήματος διευθέτησις, ἡ ἐνυπάρχουσα ἐν τῇ ἀνακλήσει τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταγγέρης, καθ' οὗ ἀπέβλεπον κυρίως αἱ διαμαρτυρίαι τῶν ἐν Καθολίᾳ νομαδικῶν φυλῶν, ἀρκοῦντως καθισχυράζει τὴν κυβέρνησιν τοῦ Μούλεϋ Χασάν, πτοηθείσαν μὴ ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν ἀμεσώτερον ἐνδιαφερομένων δυνάμεων ἀπολήξῃ εἰς βλάβην τῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας αὐτοῦ, τῆς τοσοῦτον ὑποβλεπομένης παρὰ τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας· συνάμα ἡ εἰς τὸ ζήτημα ἐπελθοῦσα τροπὴ συντείνει οὐκ ὀλίγον εἰς τὸ πείσαι μέγα μέρος τῆς κοινῆς ἐν Εὐρώπῃ γνώμης ὅτι ἀνυπό-

στατος ἦτο ὁ φόβος, ὃν συνέλαβεν ἐπὶ τοῖς γραφομένοις τοῦ ἀγγλικοῦ ἰδία τύπου. Οὗτος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔτι τοῦ κινήματος τῶν εἰρημένων φυλῶν ἐπειράθη νὰ περιβάλῃ τὸ μαροκινὸν ζήτημα δι' εὐρωπαϊκοῦ χαρακτῆρος καὶ νὰ συγκρίνῃ τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Μαρόκου πρὸς τὴν χερσονήσον τοῦ Αἴμου· ὁπόσον ὅμως ἄστοχος τυγχάνει ὁ παραλληλισμὸς, τοῦτο δυσνόητον τυγχάνει μόνον εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ πῆξωσι τὴν σημαίαν αὐτῶν ἐν διαφόροις σημείοις τῆς ὑψηλίου πρὸς κόρεσιν τοῦ πάθους τῶν κατακτῆσεων καὶ ἰδία εἰς τοὺς περὶ τὸν μαρκήσιον Σαλισθουρή, τὸν ζητοῦντα νὰ δείξῃ εἰς τοὺς ἐκλογεῖς νέους ἐν τῇ μαύρῃ ἡπείρῳ θριάμβους καὶ μάλιστα ἐγγὺς τοῦ Γιβραλτάρ, τῆς κλειδὸς ταύτης τῆς Μεσογείου. Τὸ σπουδαιότερον πάντων ἐν τῷ μαροκινῷ ζητήματι εἶναι κυρίως ἡ διαφωνία τῆς κυβερνήσεως τοῦ Μούλεϋ Χασάν πρὸς τὴν τοῦ κυρίου Καρνὼ ἐν τῷ ζητήματι τῆς Τουάτης, τῆς παραμεθορίου ταύτης δηλονότι τῇ Ἀλγερίᾳ ὁάσεως, ἣν ἐν δικαίῳ διεκδικεῖ ἡ ἐν Παρίσιόις κυβερνήσις. Ὁ γενικὸς διοικητὴς τῆς ἐν Ἀφρικῇ μεγάλης ταύτης ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας κ. Τίρμαν, λαλῶν ἐσχάτως περὶ τοῦ ζητήματος τῆς Τουάτης, ὑπέδειξεν ὅτι μέγα ἐπιβάλλεται τῇ Γαλλίᾳ συμφέρον, ἡ τῆς εἰρημένης ὁάσεως πρόσκτησις. Κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ 1845 αἱ παρακείμεναι τρεῖς ὁάσεις, ἡ τῆς Τουάτης, ἡ τῆς Τιδι-Κέλτ καὶ ἡ τῆς Ρον-Ραχάρας, οὔτε εἰς τὴν Ἀλγερίαν ἀνήκουσιν οὔτε εἰς τὸ Μαρόκον· ἀλλ' ἡ τῆς πρώτης τῶν εἰρημένων ὁάσεων προσάρτησις εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπιβάλλεται τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ τὰ ἐν αὐτῇ νομαδικὰ φύλα πολλὰς πολλακίς ἀποτολμῶσιν ἐπιδρομὰς εἰς Ἀλγερίαν καὶ δεινὰς προκαλοῦσι ταραχὰς τῇ ἐν τῇ ἀφρικανικῇ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ κυβερνήσει, ἐπομένως οὐ καὶ τῇ ἐν Παρίσιόις κεντρικῇ. Ἐκ τῶν ἰδεῶν τούτων ὁρμωμένη ἡ γαλλικὴ κυβερνήσις προβάλλεται τὴν προσάρτησιν τῆς Τουάτης, ἀλλ' οἱ ὑπουργοὶ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Μαρόκου οὐδὲν τοιοῦτον ἀνέχονται ν' ἀκούσωσι καὶ ἐντεῦθεν αἱ τελευταῖαι διαμαρτυρίαι τοῦ Μούλεϋ Χασάν, τολμήσαντος νὰ δηλώσῃ τῇ Γαλλίᾳ, ὅτι ἡ τῆς Τουάτης ὁάσις, ἡ ἀριθμοῦσα ἱκανὰς κωμοπόλεις καὶ χωρία, τῷ Μαρόκῳ μᾶλλον ἀνήκει, καὶ ἐπομένως ἥκιστα ἡ Γαλλία δικαιούται νὰ ἐπεμβαίνει εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς χώρας ἐκείνου. Τὸ ζήτημα ἀνεκινήθη καὶ ἐν τῇ γαλλικῇ βουλῇ, ἀλλ' ὁ κ. Ριμπὼ ἀπῆντησεν ὅτι ἀφορᾷ μᾶλλον εἰς τὴν κυβερνήσιν τῆς Ἀλγερίας ἢ εἰς τὴν τοῦ Μαρόκου, καὶ ὑπέδειξεν ὅτι ἡ ὁάσις ὑπάγεται εἰς τὴν Γαλλίαν ἢ τοῦλάχιστον ληφθῆσονται κατάλληλα μέτρα πρὸς ἐπίτευξιν τοιοῦτου σκοποῦ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας.

Ἐκ τῶν κατὰ τόπους δὲ ἐξελισσομένων γεγονότων τὴν πρωτίστην μοῖραν κατέχει ἀναμφισπότως ἡ Γερμανία, ὅπου μεγάλη παρατηρεῖται χαλάρωσις τῶν ἐν τῇ πολιτικῇ ἰδεῶν καὶ τάσεων. Κατὰ τὰ δύο προηγούμενα ἔτη ὁ γερμανὸς μονάρχης, δεχόμενος τὰς προσρήσεις τῶν τοῦ στρατοῦ ἀξιωματικῶν κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους, προέβαινεν εἰς ὑπαινιγμοὺς οὐ μόνον περὶ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως τῆς αὐτοκρατορίας ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς ἐπιρροῆς ταύτης ἐν τῇ Δύσει. Κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους τούτου ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος νεκρικὴν οὕτως εἰπεῖν ἐτήρησε σιγὴν περὶ ἀμφοτέρων τούτων, καίτοι ἡ ὑπογραφή τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων μετὰ τῶν συμμάχων κρατῶν, ἡ ἐπικύρωσις καὶ ἐπιψήφισις τούτων παρὰ τοῦ κοινοβουλίου καὶ ἡ ἀνανέωσις τῆς τριπλῆς συμμαχίας παρείχον εὐθετον τὴν ὥραν ὅπως ἀκουσθῶσι καὶ αὐθις αἱ ἐν παραπλησίαις περιστάσεσιν ἀντηχήσασαι δηλώσεις τοῦ ἐγγόνου

Γουλιέλμου τοῦ Α'. Οἱ ἐν Βερολίνῳ συναισθάνονται κάλλιστα τὴν παρακμὴν τοῦ μεγαλείου τῆς Γερμανίας καὶ γινώσκουσιν ὅτι ταύτη, ἀπολεσάση τὸν χαρακτῆρα δεσποίνης τῶν τυχῶν τῆς Εὐρώπης, ἥκιστα ἐπιτρέπεται νὰ μετέρχηται τὴν γλῶσσαν, ἣν μετήρχετο ὅτε, τὸ κλέος ἔτι τῶν στρατιωτικῶν νικῶν αὐτῆς φέρουσα, ξυνεκῆκα σύμπασαν τὴν Εὐρώπην καὶ ἐπέβαλε τὴν ἐαυτῆς θέλησιν εἰς ἅπαντας σχεδὸν τοὺς ἐν Εὐρώπῃ λαοὺς καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς Πρωσίας. Τῇ ἀληθείᾳ μετὰ τὰς πρὸς τὴν Πρωσίαν διαφωνίας τοῦ τε βασιλείου τῆς Βαυαρίας ἐνεκα τοῦ ζητήματος τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου καὶ τῆς στρατιωτικῆς διαδικασίας, ὡς καὶ τοῦ μεγάλου δουκάτου τοῦ Μεκλεμβούργου συνεπείᾳ καθείρξεως πρώτου στρατιώτου, καθ' ἧς διεμαρτυρήθη ἡ ἐν Πρωσίᾳ στρατιωτικὴ διεύθυνσις, καὶ ἕτεραι ὑπάρχουσι δυσχέρειαι, αἵτινες ὑπηγόρευσαν τὴν τε εἰρημένην σιγὴν, κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, καὶ τὴν ἀποφυγὴν πάσης περὶ τῶν πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν σχέσεων τῆς αὐτοκρατορίας νύξιν ἐν τῷ βασιλικῷ λόγῳ, τῷ ἀναγνωσθέντι κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐθνικῆς ταύτης ἀντιπροσωπείας. Τὸ σοσιαλιστικὸν ζήτημα, συσχετιζόμενον μετὰ τοῦ ἐργατικοῦ, τοσοῦτον ἐπτόνησε τὴν κυβερνήσιν, ὥστε σκέψις ἐγένετο περὶ διαβημάτων, κολακευόντων τὴν φιλοτιμίαν τῶν καθολικῶν καὶ πειθόντων τούτους νὰ προσχωρήσωσιν εἰς τὴν κυβερνητικὴν πλειονοψηφίαν, τὴν ἀρκούντως ἀσθενῇ ἀπέναντι τῶν φιλελευθέρων καὶ τῶν λοιπῶν πολεμίων τῇ κυβερνήσει κομμάτων. Τὸ φάρμακον ἐνόμισαν οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν ὅτι ἀνεῦρον ἐν τῇ τροποποιήσει τοῦ περὶ σχολῶν νόμου τοῦ Γῶσλερ, πρῶτον ὑπουργοῦ τῆς παιδείας, καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ νεωτερισμῶν, λίαν τοῖς ὁπαδοῖς τοῦ Βίντορστ ἀρεσκόντων, ὁ δὲ τοῦ Γῶσλερ διάδοχος κ. Ζέδλιτς ἐπίστευσεν ὅτι πληρέστατα τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ καθῆκον ἐξεπλήρωσε διὰ τῆς θεσπίσεως τῆς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐλευθερίας. Ἀγωνα ὅμως ὑπῆρξαν τὰ ληφθέντα μέτρα· ἐν αὐτῷ τῷ ὑπουργεῖῳ τοιαῦται ἐπῆλθον διαφωνίαι ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, τῷ ἐξάψαντι σφόδρα τὴν μῆνιν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν διαμαρτυρομένων, ὥστε πολὺς λόγος γίνεται περὶ ἐπικειμένης τροποποιήσεως ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ συνεπείᾳ τῶν περὶ ἀποχωρήσεως προτάσεων τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ, ἀποδοκιμάσαντος τὰ σχέδια τοῦ συναδέλφου αὐτοῦ κ. Ζέδλιτς.

Ἐν Γαλλίᾳ τὸ σπουδαιότερον ζήτημα εἶναι τὸ σχέδιον ναυτικῆς μοίρας ἐν Ἀνατολῇ, ὡς ὑπῆρχε πρὸ διετίας· τὴν σχετικὴν πρωτοβουλίαν ἔλαβεν ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς κ. Ριμπὼ, ἐνέκρινε δ' ὁ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν. Τὸ σχέδιον τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως τοσούτῳ μᾶλλον ἐπάναγκες ἦτο, ὅσῳ ἡ ἀπουσία τῆς γαλλικῆς σημαίας ἐν τοῖς ὕδασι τῆς Ἀνατολῆς τὰ μέγιστα ὑποθεῖ τὸ ἔργον τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας, αἵτινες τὸ μὲν διὰ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τὸ δὲ διὰ τῶν εὐχερεστάτων μέσων τῆς συγκοινωνίας ἠδυνήθησαν νὰ πῆξωσι τὴν ἐαυτῶν σημαίαν ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς χώραις καὶ νὰ ὑποσκελίσωσι τὴν γαλλικὴν ἐπιρροήν, καίπερ βαθέως ἐρριζωμένην ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν κατοικούντων ταύτας λαῶν δυνάμει τῆς χορηγηθείσης αὐτοῖς συνδρομῆς, ὑλικῆς τε ἅμα καὶ ἠθικῆς, ἐν χαλεπαῖς περιστάσεσιν. Τοῦλάχιστον Τουρκία καὶ Ἑλλάς μετὰ χαρᾶς θὰ ἴδωσι τὴν γαλλικὴν σημαίαν κυματίζουσαν καὶ αὐθις ἐν τοῖς ὕδασι τοῖς Μεσογείου, ἡ μὲν ἐνεκα τῶν φιλικωτάτων πρὸς τὴν κυβερνήσιν τοῦ κ. Καρνὼ διαθέσεων, ὧν ἄμεσος ὑπῆρξε συνέπεια καὶ ἡ ἐν τῇ βουλγαρογαλλικῇ διαφωνίᾳ σύμφω-

νοςπρὸς τὸ πνεῦμα τῶν συνθηκῶν καὶ εὐμενὴς πρὸς τὴν Δημοκρατίαν ἐπομένως πολιτεία τῆς αὐτοκρατορικῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως, ἡ δὲ ἔνεκα παλαιῶν δεσμῶν, ἀνανεωθέντων κατὰ τὴν ναυτικὴν τῆς Εὐρώπης ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος διαδήλωσιν, καθ' ἣν δὲν ἐπεφάνη καὶ ἡ σημαία τῆς Γαλλίας μετὰ τῆς Ρωσίας. Σπουδαῖον ὡσαύτως ζήτημα ἦτο καὶ ἡ ἐν τῇ γαλλικῇ βουλῇ συζητήσεις τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ, ἐπὶ τῇ ἐπερωτήσει τοῦ βουλευζερικοῦ κ. Λὼρ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ **Ἀδιατάκτου** γραφέντα κατὰ τοῦ κ. Κωνσταντίνου, ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, κατηγορηθέντος ἐπὶ δωροδοκία κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν παρασῆμων ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους. Τὸ ζήτημα μικροῦ δεῖν προὔκλει ἐμπουργικὴν κρίσιν, ἀλλ' ἀπεσοδῆθη ὁ κίνδυνος καὶ αἱ συνέπειαι αὐτοῦ περιορίσθησαν εἰς ραπίσματα τοῦ κ. Κωνσταντίνου κατὰ τοῦ Λὼρ ἐν μέσῃ βουλῇ καὶ εἰς μονομαχίαν τῶν διαπληκτισθέντων βουλευτῶν.

Ἐν Ρωσίᾳ ἡ κυριώτερα μέροςνα στρέφεται περὶ τὴν ἐπούλωσιν τῶν ἐκ τῆς σιτοδίας ἀνοχθεισῶν πληγῶν καὶ περὶ ἐνισχύσεως ἐν τοῖς μεθορίοις φρουρῶν ὑπὸ τὴν πρώτῃν ἐποψὶν ἱκανὰ ἐγένοντο ἥδη πρόοδοι καὶ ἐλπίζεται ὅτι μετ' οὐ πολὺ παύει ὁ τοσοῦτον ἐν ταῖς αὐστριακαῖς καὶ γερμανικαῖς ἐφημερίσι γινόμενος πάταγος περὶ δεινώσεως τῆς θέσεως τῶν ἐν ταῖς σιτοδίας πασχούσαις ἐπαρχίαις χωρικῶν, περὶ ἐπισκίψεως μυασματικῶν νόσων, καὶ ἰδία τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, τῆς διφθερίτιδος καὶ ἄλλων δεινῶν καὶ βροτολογικῶν νοσημάτων. Ἐν Αὐστρουγγαρίᾳ ὁ φυλετικὸς ὄργασμος ἐπιτείνεται καὶ εἰς μεγάλην ἐμβάλλει ἀνησυχίαν τοὺς ἐν τῇ κυβερνήσει, βλέποντας μάλιστα καὶ τὰς ἐν Οὐγγαρίᾳ διεξαγομένας ἐκλογάς, ἀποληγούσας εἰς οὐχὶ τοσοῦτον εὐάρεστα ἀποτελέσματα ὑπὲρ τοῦ ὑπουργείου Τσάπαρη καὶ προκαλούσας πολλαχοῦ αἱματηρὰς ρήξεις. Ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ πάντα σχεδὸν εἰσῆλθον πρὸ τοῦ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ δουκὸς τῆς Κλαρεντίας πένθους καὶ σύμπασα ἡ προσοχὴ τοῦ Τζὸν Βουλ ἐστράφη πρὸς τὴν κατὰ τὴν παρελθούσαν τετάρτην γενομένην κηδείαν τῆς Α. Υ. Ἐν Ἰταλίᾳ ἡ κυριώτερα προσοχὴ ἐστράφη, μετὰ τὰς ἐμπορικὰς συνθήκας, περὶ τὴν δημοσιεύθεισαν διπλωματικὴν Βίβλον, τὴν ἐμπεριέχουσαν τὰ ἀνταλλαγέντα ἐγγράφα τῶν ἐν Ἀφρικῇ ἰταλικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν φυλάρχων τοῦ Τιγγρέ. Ἐν Βελγίῳ καὶ Ἑλβετίᾳ ὁ κυριώτερος πάταγος γίνεται περὶ τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, καθ' ὧν σφοδραὶ ἀκούονται διαμαρτυρίαι, ἐν δὲ Πορτογαλίᾳ ἡ κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ἐπελθούσα ἐμπουργικὴ κρίσις ἐξωμαλίσθη διὰ τῆς προσκλήσεως τοῦ Διὰζ Φερέιρα, ὅστις καὶ παρουσιασθεὶς πρὸ τῶν βουλῶν ἀνέγνω τὸ κυβερνητικὸν πρόγραμμα, ἀναγόμενον κυρίως εἰς οἰκονομικὰ ζητήματα.

Ἐκ τῶν τοῦ Αἴμου κρατῶν ἡ Σερβία ἔχει τὰς ἐν τῇ Σκουπτινῇ διεξαγομένας συζητήσεις, αἵτινες προμηνύονται σοβαρώτεροι ἐὰν ὑποβληθῇ τὸ περὶ Ναθαλίας ζήτημα, καὶ διατελεῖ πιθανῶς ἐν τοῖς προθύροις ἐμπουργικῆς κρίσεως, ἡ Ρουμανία εὐρηται ἐν ταῖς παραμοναῖς τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐκλογῶν καὶ τέλος ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ρῆξιν τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν αὐτοῦ, ζητήσαντα τὴν προαγωγὴν τῶν εἰς τὰ λαοισαϊκὰ ἐνεχομένων ἀξιοματικῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐνίας ἀποκαλύψεις, αἵτινες, ἐὰν ἐπαληθεύσῃσι, δύναται νὰ παρὰσχῶσι τῷ κ. Τρικούπη ἀφορμὴν ὅπως ἀντεκδικηθῇ τὴν κυβερνήσιν, ἥς οἱ ὁπαδοὶ διετύπωσαν τὸ κατ' αὐτοῦ γνωστὸν κατηγορητήριον.

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

ΣΤ'.

Η ΑΠΟΤΙΝΑΞΙΣ ΤΟΥ ΤΑΤΑΡΙΚΟΥ ΖΥΓΟΥ
ΚΑΙ Η ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ
ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ.

Ἄνεπαρκεῖς μὲν ὅλως εἰσὶν αἱ τῶν κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα ὑπὸ τὰ ἔχνη τοῦ Γιλδέρτου Λανού καὶ τοῦ Ἰωσήφ Βαρδάρου περιουδυσάντων τὴν Ρωσίαν πληροφορίαι περὶ τῆς μυστηριώδους αὐτῆς χώρας, ὁ ὑπὲρ πάντας δὲ ἀρμόδιος πρὸς περιγραφὴν αὐτῆς Κονταρίνης, διανύσας τέσσαρας ἐπὶ τῶν ὁχθῶν τοῦ Μοσκόβα μῆνας καὶ ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πράγματα σπουδάσας, ἔγραψε μόνον ὅ,τι δύναται νὰ εἰκονίσῃ τὴν ἐντύπωσιν ἀνδρὸς τῆς Δύσεως ἐν τῷ Βορρᾷ εὐρισκομένου. «Ἡ τῆς Μόσχας ἐξωτερικὴ ἀποψις, λέγει ὁ κ. Πήρλιγγ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκπλήξῃ εὐαρέστως Ἐνετόν, ἐκ τῶν γραφικῶν περάτων τῆς Ἀσίας προσερχόμενον. Ἡ μετριόφρων πρωτεύουσα οὐπω εἶχεν οὔτε τὰ ἄπειρα αὐτῆς κωδωνοστάδια, οὔτε τὰ τολμηρὰ τόξα, οὔτε τοὺς βολδοειδεῖς λάμποντας θόλους, οὔτε ἄλλο τι τῶν σήμερον μακρόθεν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου παρεχόντων αὐτῇ τὴν φανταστικὴν ὄψιν Ἰνδικῆς πόλεως. Ἡ τῶν μεγάλων πριγκίπων πρωτεύουσα συνίστατο ἐκ σωρείας εὐτελῶν οἰκιῶν, ὠκοδομημένων διὰ μικρὰς δαπάνης, οὐδεμίαν δὲ καλλιτεχνικὴν ἀξίωσιν ἔχουσάν. Ἐν τούτοις ὁ χειμὼν παρεῖχεν αὐταῖς πρωτότυπὸν τινα θέαν. Κεκαλυμμένα ὑπὸ πέπλου χιόνος, κεκαλλωπισμένα δὲ διὰ τῶν ἐκ πάγου κόσμων αὐτῶν, ἐφαίνοντο κομψαὶ καὶ χαρίεσαι σχεδόν. Νέα δραστηριότητος ἐστία ἀνέδυ ἐκ τῶν νεναρκαζόμενων τοῦ Μοσκόβα κυμάτων ὅτε ταῦτα ἐπαρκῶς ὑπὸ τῆς νάρκης κατελήθησαν, ἄπειρα πρατήρια ἀνηγέρθησαν ἐπὶ τοῦ παγετοῦ, ὁ ποταμὸς δὲ μετεβλήθη εἰς ἀγοράν. Τὸ τμήμα τῶν διτίων ἦν τὸ μᾶλλον ἀξιοθέατον ἑκατοντάδες ἀγελάδων, χοίρων, προβάτων, πάντων πεπιγύτων, ἐστηριγμένων ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν καὶ τεταγμένων ὡς στρατὸς παραταγμένος εἰς μάχην, ἀνέμενον ἀγοραστάς. Τὰς ἐμπορικὰς πράξεις διεδέχοντο αἱ τέρψεις, ἥτοι ἵπποδρομιαί, πάλιν καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι μᾶλλον ἢ ἥττον κινδυνώδεις ἀγῶνες. Ἡ χώρα αὕτη τοῦ δριμυτάτου χειμῶνος, τῶν παχυτάτων χιόνων καὶ τοῦ πυκνοῦ πάγου ὤκειτο ὑπὸ φυλῆς εὐεκτούσης καὶ ρωμαλέας. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἶναι ὥραϊα, λέγει ὁ Κονταρίνης, ἀλλὰ, προστίθεται, εἶναι λαὸς κτηνώδης. Στυγερά τις πληγὴ κατέτρωγε πάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις. Ὁ δαίμων τῆς φιλίας ἐφαίνετο ὅτι ἦν ὁ οἰκέτις τῇ Μόσχᾳ δαίμων. Πανταχοῦ συνήντα τις μεγαλοπρεπεῖς (grandissimes) μεθύδους, καυχωμένους ἐπὶ τῇ ἀρετῇ ταύτῃ καὶ περιφρονοῦντας τοὺς ἐγκρατεῖς. Τὸ ποτόν δέ, ἄλλως ἐξαιρετόν, ἀλλὰ κεφαλαλγές, οὐ τοσαῦτα ἦσαν τὰ θύματα, ἦν τὸ ὑδρόμελι. Αὐστηρὰ μέτρα περιώριζον τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ· ἄλλως οἱ Μοσχοῖται κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἐνετοῦ θὰ διετέλουν αἰωνίως ἐν μέθῃ καὶ θὰ ἐφόνευον ἀλλήλους ὡς ἄγρια θηρία. Πρὸς τούτοις ἐξέπληττεν αὐτὸν ἡ ραθυμία τῶν ἐμπόρων· μέχρι μεσημβρίας ἐφαίνοντο ἐν τῇ ἀγορᾷ, παρελθούσης δὲ τῆς ὥρας ταύτης, πάντες, καταλείποντες πᾶν ἔργον, ἐτρέποντο ἐπὶ τὸ φαγντὸν καὶ ποτόν».

Καὶ ὅμως, καθ' ἃ ὁ κ. Πήρλιγγ παρατηρεῖ, οἱ Μοσχοῖται δὲν ἐσπεροῦντο σπουδαίων ἀρετῶν, διαφυγούσων τὸν κάλαμον τοῦ Κονταρίνη· ἦσαν δραστήριοι καὶ καρτερικοί, ἐπιτίδειοι περὶ τὸ ἀποικίζειν, πεπρωκισμένοι ὑπὸ τοῦ δόρου τῆς μιμήσεως. Ὅτε ὁ Χριστιανισμὸς διήνοιξε τὴν ὁδὸν τῶν φώτων ἐπὶ ἱεροδολαύων τοῦ ἐπιλεγομένου Σοφοῦ, νέος ὁρίζων ἐλπίδων καὶ μέλλοντος ἀνεφάνη· ἀλλ' ἀτυχῶς κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ κανονικὴ ἀνάπτυξις τοῦ πνευματικοῦ βίου παρεκωλύθη ὑπὸ αἱματηρῶν ἐμφυλίων ἐρίδων, εἴτα δὲ καθ' ὁλοκληρίαν ἀνεκόπη ὑπὸ τοῦ τριακονταετοῦς περιποῦ ζυγοῦ τῶν Τατάρων. Τὰ ὀλέθρια ταῦτα γεγονότα ἐπέδρασαν φυσικῶς ἐπὶ τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος, τοῦ λαοῦ δὲ ἐν